

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. marcija 1895.

Politiški oddelek.

Volilna reforma.

Stranke, ki sestavljajo sedanjo večino v državnem zboru, in pa vlada niso imele prav za prav nobenega veselja izvršiti volilno reformo. Le predobro čutijo, da v ljudstvu nimajo zaupanja, temveč le v tistih omejenih slojih, kateri so jih odposlali v državni zbor. Vsako razširjenje volilne pravice v sedanjih volilnih skupinah bi utegnulo biti nevarno njih obstanku. Pa tudi z osnovo nove delavske skupine niso prav zadovoljne sedanje stranke, ker če se število poslancev pomnoži, bodo vsakako zgubile nekoliko vpliva, kajti novi poslanci bodo kolikor toliko vplivali na politiko. Posebno konservativci se boje najmanjše premembe, ker že tako njih vpliv pojemlje. Prebivalstvo je stavilo vanje nade, a sedaj vidi, da se je o njih ravno tako varalo, kot se je poprej o liberalcih. Zaradi tega so se konservativci tako uprli Taaffejevi volilni reformi in sedaj se izmišljevali razne predloge, s katerimi bi preprečili volilno reformo.

Vse je kazalo, da je volilna reforma v pododseku že pokopana v veliko veselje koaliranih strank. Vlada sama je tudi delala na to. Ko so bili poklicani razni deželni načelniki na Dunaj, jih je popraševala, če v njih deželah ljudje žele volilne reforme. Izvedela je baje od njih, da prebivalstvo nikjer posebno ne priganja, da bi se premenil državnozbornski volilni red. Liberalni in konservativni listi so že z veseljem to poročali, češ, nevarna volilna reforma ni pereča, se torej še lahko odloži.

Da se je v liberalnih in konservativnih krogih resno mislilo na odložitev volilne reforme, pač najbolje dokazuje to, da so se vršila pri davčni reformi pogajanja, kaj bode z volilno pravico tistih ljudij, katerim se davek poniža pod 5 gld. Če bi se resno mislilo pred novimi volitvami rešiti volilno reformo, bi te stvari ne bilo potrebno posebe doganjati. Stvar spada v volilno reformo, čemu bi se torej o nji posebe sklepalo.

Konservativci mislijo staviti samostojen predlog, da se volilni cenz poniža toliko izpod 5 goldinarjev, da bodo volili vsi sedanji petakarji, liberalci pa temu ugovarjajo. Finančni minister Plener se je v zbornici poslancev izjavil, da je on sicer za to, da se zakonito določi, da tisti obdrži volilno pravico, ki so jo dosedaj imeli, a da bi se cenz ponižaval tudi za nove volilce, za to on in njegova stranka niso. Očividno liberalci računajo na to, da polagoma sedanji petakarji izginejo in potem je jim vpliv v mestih zopet zagotovljen.

Konservativci prete, da ne glasujejo pri tretjem branji za davčno reformo, ako se njih predlog odkloni. Precej dvomljivo je pa, da bi to tudi storili. Zdi se nam, da le bolj navidezno branijo pravice petakarjev. Sicer pa vlada lahko njim ustreže, ako stavijo samostojni predlog. Dogovori se z liberalci, da njih predlog vsprejme v zbornici poslancev, potem konservativci lahko glasujejo za davčno reformo. Konservativni predlog se še potem lahko pokoplje v gospodski zbornici ali se pa v sankcijo ne predloži, kar je pred občno volilno reformo precej nesmiseln in liberalci popolnoma dosežejo svoj namen, da se sedanji petakarji lahko porinejo potem iz sedanjih kurij.

Sicer pa konservativcem ni toliko na petakarjih, kakor govore. Na kmetih se položaj zaradi tega dosti ne premeni, v mestih pa večjidel petakarji ne volijo povsod konservativno, temveč na Dunaji in v nekaterih krajih krščanskosocijalno, v nekaterih krajih pa nemškonarodno. Vse kaže, da bi ne bilo dolgo, da bi petakarji sploh stari konservativni stranki, ki neče poznati duha in potreb časa, dosti ne koristili.

Krščanski socijalisti so jim še bolj zoperni, nego nemški liberalci, ker zahtevajo stvari v gospodarskem oziru, ki zlasti konservativnim veleposestnikom ne uga-jajo. Kdor čita poslednji čas nemškokonservativne liste, se je prepričal, da so nemškim konservativcem že liberalci dosti bolj pri srci nego krščanski socijalisti, pa vsaj smo slišali, kako sta v kranjskem deželnem zboru konservativca Klun in Šuklje udrihala že po krščanskih socijalistih. Konservativci in liberalci tudi z enakim hre-

penenjem pričakujejo, da bi kardinal grof Schönborn v Rimu izposloval, da bi papež obsodil krščanske socialiste.

Najbrž bi nemški konservativci še najrajše videli, da se petakarjem vzame volilna pravica v sedanji mestni kuriji, da se tako iznebe krščanskih socialistov, le sami ne marajo tega prouzročiti, da ne pridejo preveč v navzkrižje s prejšnjo politiko.

Krščanski socializem so vzgojili konservativci, ker so nadejali v njem najti dobrega pomočnika proti liberalizmu, a na to nikdar niso mislili, da bodo krščanski socialisti kedaj se postavili na svoje noge in zahtevali, da se tiste gospodarske in socialne teorije v praksi izvedo, ki so se proslavljale v teoriji. Sedaj ko krščanski socialisti zahtevajo, da se preide od besed do dejanj, so pa konservativci spoznali, da to gibanje ne ugaja njih namenom, in da so jim liberalci veliko bližje nego konservativci.

Toda povrnimo se k volilni reformi. Ko je tako lepo že bila tako rekoč pokopana v pododseku in so koaliranci se že veselili, da vsaj v tem stoletju ne vstane več iz groba, je pa nakrat od neke strani v tem oziru se izpregovorila resna beseda. Minoli teden je bil ministerski svet, kateremu je predsedoval sam cesar in pri tem ministerskem svetu je krona izrazila odločno željo, da se volilna reforma izvrši in namignila, da drugače se pokliče nova vlada.

To je pretreslo ministre do kosti. Posebno Plenerju je bilo tesno pri srci, ko bi tako hitro moral zapustiti priljubljeni finančni portfelj, po katerem je poprej hrepenel toliko let. Drugi dan so vsi ministri se odpravili v pododsek za volilno reformo in povedali, kako se je položaj zasukal. Gospodje v pododseku so se kar omečili, in polovica njih prejšnjih predlogov se je kar umaknilo in skoro popolnoma so se zjediniли za vladna načela in vlada bode sedaj lahko že na teh načelih izdelala svojo predlogo. Posebno člani konservativnega kluba so baje hitro pripravili svoje predloge, s katerimi jim tako ni bilo posebno resno in so ž njimi hoteli le stvar bolj zavleči.

Seveda s tem še ni rečeno, da se volilna reforma zares tako hitro izvrši. Končno besedo ima le zbornica, kjer pa ne bode tako lahko dobiti potrebne dvetretjinske večine. Posebno slovanskim poslancem ne bode ugajalo, kar bodo liberalci in konservativci skuhali vkupe z vlado v odseku. Zato je še prav lahko mogoče, da se vlada še izpodtakne ob volilno reformo in se konča koalicijska slava.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Razmere za osnovo slovenske celjske gimnazije v Celji ne stoje najboljše. Poslednji čas so celo Poljaki se v tej zadevi jeli vedno bolj obračati na nemško-liberalno stran, ker baje vlada sama deluje na to, da se slovenska gimnazija v Celji ne osnuje. Prepričana je, da je kranjski koaliranci ne zapuste, naj se že ta gimnazija dovoli ali ne, na štajarskih dveh jej pa ni dosti ležeče. Grof Hohenwart sam je pregovarjal Vošnjaka in Robiča, da naj odjenjata

od celjske gimnazije. Kakor razmere sedaj stoje, tudi Slovenci nimamo računati na odločno podporo konservativnega kluba, ker ta pred vsem gleda, da se z levičarji pogodi za stran volilne reforme, zaradi take malenkosti, kot je gimnazija v Celji pa koalicije ne bode spravljal v nevarnost. Vidi se, kako žalostne posledice rodi lahkomišljena politika naših koalirancev, ki so vrgli grofa Taaffeja, ne da bi si bili poprej od nove vlade in od koalicije kaj zagotovili. Pa vsaj vemo, o takem času so gospodom bili slovenski interesi malo mari, ko so čutili, da bi po Taaffejevi volilni reformi njih mandati utegnili priti v nevarnost.

Državni zbor nadaljuje debate o davčni reformi. Dvomi se pa, da bi naposled iz vse reforme še kaj bilo, kajti mej koaliranci tudi v tej stvari ni popolne jedinstvi. Po veliki noči se pa tako mora začeti proračunska debata in če se do tedaj razprava o davčni reformi ne konča, odložiti se bode morala do jeseni. Ta čas se pa lahko že marsikaj zgodi, vsaj se govori, da ni izključeno, da bi že letošnje poletje bile nove državnozbornske volitve, ko bi se le pokazalo, da sedanja zbornica ni zmožna izvesti volilne reforme.

Ministerski stoli se majo več ministrom. Wurmbrandu je stališče težavno zaradi celjske gimnazije, Schönbornu se razmere ugodno ne razvijajo na Češkem in Madejski je pa močno zgubil zaupanje na višjem mestu, ker preveč rine sorodnike in svake svoje na boljša mesta. Omenjeni trije ministri so že vsi trije mislili odstopiti, a je knez Windischgrätz jim rekel, naj še malo počakajo, vsaj tako morda v kratkem pojdejo vsi.

Slovenščina pri najvišjem sodišču. — Poslanec Ferjančič je interpeloval pravosodnega ministra, kako da najvišje sodišče ne izdaje slovenskih odlokov o stvareh, katere so se slovenski obravnavale v prvi instanci, dasi bi to moralo biti po zakonu.

Trozveza. — Neki francoski list poroča, da je cesar Viljem, ko se je pri pogrebu nadvojvode Albrehta mudil na Dunaji, izrekel nadejo, da pridobi Rusijo za trozvezo, v katerem slučaju bi on sprožil misel, naj se skliče konferenca zastopnikov evropskih držav, da se dogovore glede splošnega razoroženja. Ne ve se, koliko je na tem resnice, znana stvar je pa, da se zadnji čas Nemčija neizrečeno trudi, kako bi pridobila popolnoma za se Rusijo na kvar Franciji. Nedvomno je pač, da so se Rusija, Nemčija in tudi Avstrija zadnji čas močno približale, a gotovo je pa tudi, da Rusija nikakor noče Francije osamljene pustiti. Vidi se, da se vse suče le okoli Rusije. Ona je tako rekoč gospodar položaja.

Rusija. — Kronanje ruskega carja Nikolaja II. vršilo se bode v drugi polovici maja meseca. Občinski svet v Moskvi je že izvolil posebno komisijo, ki ima sestaviti program slavnostim, ki se bodo tem povodom vršile. — Posebni carski ukaz imenuje kneza Lobanova upraviteljem ministerstva za vnanje stvari. To imenovanje daje sklepati, da ali namerava car Lobanova še posebej imenovati državnim kancelarjem, kar bi bilo novo za Rusijo, ali pa da ostane Lobanov še poslanik v Berlinu, ker se je opravljanje poslaniških poslov ondi le začasno poverilo drugemu.

Azija. — Po najnovejših poročilih so Japonci zopet na par krajih premagali Kitajce, veliko množino teh pobili in jih razpršili. Poroča se, da je Kitajcem vsled zadnjih izgub vsako upanje na kako zmago izginilo. Japoncem je od vseh strani odprta pot v Peking, glavno mesto Kitajske. Pričenja se pomlad, ugodnejša doba za vojskovanje in brezdvomno je, da bodo Japonci zmirom lepši vspehe imeli, če se mir ne sklene. Čuje se, da se je kitajska vlada po posredovanji severoamerikanskih poslancev izrekla za mirovne pogoje, stavljenе od japonske vlade. Z druge strani se pa zatrjuje, da z ozirom na trmoglavost Kitajcev ni verjetno to, kakor tudi ne, da bi Japonci se pogajali po odposlancih, ker izrecno zahtevajo direktno pogajanje s Kitajci.